

УДК 336:658.1:316

П.А.ОРЛОВ, д.е.н., проф., ХНЕУ

В.М.ТИМОФЄЄВ, д.е.н., проф., НТУ «ХП»

О.П.КОСЕНКО, к.е.н., НТУ «ХП»

МОНІТОРИНГ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАШИНОБУДУВАННЯ

В роботі розглянуто основні підходи щодо управління інноваціями промислового підприємства.

The basic approaches to the management of industrial competitiveness.

Ключові слова: інноваційна політика, виробництво, моніторинг, потенціал.

Вступ. Розробка єдиної інноваційно-інвестиційної політики у сфері машинобудування – необхідна стратегічна мета як для держави в цілому, так і для всієї сукупності машинобудівних підприємств і комплексів різних форм власності – і державною, і акціонерною, і приватною, також для інвесторів, що активно діють і потенційних (інвестиційних фондів, банків, кредитних установ, іноземних інвесторів і так далі). Але і за відсутності єдиної погодженої інноваційної політики на макрорівні машинобудівні підприємства і комплекси не повинні займати пасивну позицію відносно розробки інвестиційної політики на мікрорівні, оскільки наявність інноваційної політики підприємства перш за все відповідає інтересам його власників, допомагає поліпшити якість управління підприємством, упорядкувати інформацію, розподілити фінансові потоки, правильно вибрати напрями інвестиційних вкладень [3].

Метою роботи є вирішення наукової проблеми розвитку машинобудівного комплексу за допомогою формування раціональної інноваційної політики, що передбачає з використанням моніторингу побудову пріоритетності інноваційних проектів, що реалізуються в ній.

Методологія дослідження. Методологічною основою даної роботи є наступні методи і підходи: системний підхід, метод моделювання і прогнозування соціально-економічних процесів, метод експертних оцінок.

Ступінь вивченості проблеми. Теоретичну основу по дослідженню загальноекономічних проблем і проблем становлення і розвитку української економіки, в рамках якої визначається роль і місце інноваційно-інвестиційної політики в області промисловості склали труднощі багатьох найбільших вітчизняних учених-економістів: З.В.Герасимчук, В.М.Гриньова, Н.П.Гончарова, С.М.Ілляшенко, Е.О.Лапко,

О.І.Маслак, С.А.Мехович, П.Г.Перерва, Н.І.Погорелов, Л.І.Федулова, Н.І.Чухрай, О.Є.Кузьмін, А.І.Яковлєв і ін. [2, 4, 5, 6, 7, 8].

Проте недостатність досліджень, присвячених формуванню, реалізації і вдосконалення інноваційно-інвестиційної політики і її моніторингу в машинобудівному комплексі зумовила вибір теми даної статті.

Результати дослідження. На діяльність машинобудівного підприємства робить вплив безліч чинників. Серед них можна виділити найбільш пріоритетні і ключові моніторингові чинники, що впливають на ефективність роботи підприємства в цілому:

1) зовнішні чинники: розвиток технологій і інновацій; інвестиційна політика подібних підприємств (партнерів або конкурентів); політика ціноутворення і рівень цін; взаємодія з постачальниками і підрядчиками; наявність на ринку праці фахівців необхідних професій; наявність на ринку необхідних засобів виробництва; наявність і рівень попиту на продукцію, що випускається; структура споживачів; вплив конкурентів;

2) внутрішні чинники: організаційна структура і система управління; персонал підприємства; стан маркетингу підприємства; стан основних фондів; технологічний розвиток і адаптивність виробництва до змін; розвиток інновацій; рівень витрат на виробництво.

Основні напрями інноваційно-інвестиційної політики машинобудівного підприємства можна пов'язати з ключовими чинниками що впливають на ефективність його роботи (рис.1).

Оновлення і модернізація основних виробничих фондів (ОПФ)	>	Стан основних фондів технологічний розвиток і адаптивність виробництва до змін наявність на ринку необхідних засобів виробництва
		Побудова системи управління підприємством: організаційна структура і система управління персонал підприємства наявність на ринку праці фахівців необхідних професій
Вдосконалення системи управління підприємством	>	Політика в області маркетингу: стан маркетингу підприємства; політика ціноутворення і рівень цін; взаємодія з постачальниками і підрядчиками; структура споживачів; вплив конкурентів; наявність і рівень попиту на продукцію, що випускається
		Політика в області виробничих витрат і інновацій: інвестиційна політика подібних підприємств (партнерів або конкурентів) рівень витрат на виробництво
Розвиток інновацій	>	Розвиток інновацій в зовнішньому середовищі Розвиток інновацій усередині підприємства

Рис 1. Взаємозв'язок основних напрямів інноваційної політики машинобудівного підприємства і ключових чинників діяльності

При розгляді проблем формування і реалізації інноваційної політики на макрорівні передбачається розробка інноваційних програм по основних напрямках: оновлення і модернізація основних засобів; розвиток інновацій; вдосконалення системи управління підприємством. При розробці програм по представлених напрямках передбачається вирішення різних завдань (табл. 1). Особлива роль у формуванні єдиної інноваційної політики машинобудування на макрорівні відводиться державним структурам і інститутам.

Таблиця 1 - Цілі і завдання реалізації основних напрямів інноваційно-інвестиційної політики на макрорівні

Оновлення і модернізація основних виробничих фондів (ОПФ)	Розвиток інновацій	Вдосконалення системи управління підприємством
<p>а) створення умов для оновлення ОПФ: - встановлення цільових податкових пільг для машинобудівних підприємств, що здійснюють оновлення ОПФ (по податку на прибуток, ПДВ, ЕСН); - дозвіл застосовувати коефіцієнти для прискореної амортизації; - надання кредитів і прямих державних дотацій на оновлення ОПФ; б) заохочення і надання додаткових пільг для підприємств, що надають допомогу машинобудівним комплексам в переозброєнні (постачальникам устаткування, лізингодавачам, банкам і ін.); в) зниження митних платежів на імпорте устаткування, що ввозиться, і технології, яке надалі використовуватиметься не як предмети вжитку, а як засоби виробництва</p>	<p>а) допомога в активізації співпраці науки і виробництва (наукових організацій, вищих учбових закладів, виробничих підприємств): - створення державних програм підтримки подібної співпраці; - допомога в рішенні організаційних проблем; - стимулювання і створення умов для функціонування експериментальних виробництв; б) організаційна і юридична допомога в створенні науково-виробничих інноваційних комплексів: бізнес-інкубаторів, технопарків, наукоградів, інноваційно-технологічних центрів і ін. утворень (розташованих не лише на територіях ОЕЗ, але і інших); в) допомога в просуванні створеної наукоємної високотехнологічної продукції на внутрішній і на зовнішні ринки; г) створення мережі венчурних фондів з повною або частковою участю держави; надання підтримки приватним венчурним фондам</p>	<p>а) поліпшення якості освітніх послуг з метою підготовки професійних висококваліфікованих кадрів: - врахування вимог до освітніх стандартів з боку представників вищого керівництва машинобудівних підприємств; - розвиток мережі освітніх установ додаткової освіти з метою підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрового складу машинобудівних підприємств; б) стимулювання стажувань і обміну досвідом між керівництвом машинобудівних підприємств як усередині країни, так і при співпраці із зарубіжними країнами; в) застосування системи заохочень до керівництва машинобудівних підприємств, що демонструють успіхи в раціональній організації виробництва, в створенні успішних управлінських систем на підприємстві: - надання грантів на подальший розвиток - нагородження різними способами (грамоти, сертифікати, значки, медалі і тому подібне)</p>

Розвиток машинобудівного комплексу повинен відбуватися не просто в рамках оновлення і розширення виробництв, але і в плані інноваційного розвитку. Можна сміливо стверджувати, що майбутнє лише за тими підприємствами і виробничими комплексами, які реалізують грамотну маркетингову стратегію, орієнтовану на попит, при цьому вироблювана ними продукція повинна не лише мати попит на даний

момент, але і значно його випереджати. Для досягнення даної умови необхідно проводити постійне удосконалення продукції з точки зору впровадження технічних інновацій і високих технологій. Вочевидь, що самостійно підприємствам досить складний впоратися з цим завданням, для цього необхідно постійно відстежувати стан наукових розробок, співробітничати з науковими організаціями. Проблема співпраці науки і виробництва стоїть в даний момент особливо гостро: підприємства не можуть запропонувати на ринок жодних новинок по вироблюваній продукції, оскільки просто не мають в своєму розпорядженні інформації про наукові розробки і не залучають дослідників і розробників; наукові підприємства вимушені винаходити і розробляти «в стіл», оскільки теж не мають виходів на виробничі підприємства, або дістають цю можливість насилу.

У дореформений період дана проблема вирішувалася за прямим посередництвом держави, зараз також досить важливу участь і посередництво держави в питаннях взаємодії наукових і виробничих організацій. Але, проте, важлива і роль машинобудівних підприємств і комплексів, які мають бути прямо зацікавлені в реалізації наукових розробок на своїх виробництвах.

Представлені основні напрями інвестиційної політики машинобудування мають бути реалізовані також на мікрорівні. Для цього пропонується побудувати інвестиційну політику окремого машинобудівного комплексу таким чином.

Спершу слід оцінити поточний економічний стан підприємства. Отримана оцінка зможе показати, які проблеми і кризисні моменти існують на підприємстві, отже, які інвестиційні проекти найбільш актуальні і зажадалися в даний момент. Як основа для оцінки поточного економічного стану підприємства пропонується використовувати систему показників ключових чинників роботи машинобудівного підприємства.

На підставі ключових чинників пропонується розроблена «Система агрегованих оцінок пріоритетності інвестиційних вкладень (САОПВ)», яка потім може бути використана для складання інвестиційних програм і планів.

Висновки і рекомендації.

1. Аналіз тенденцій розвитку машинобудівного комплексу показав необхідність розробки адекватної інноваційно-інвестиційної політики машинобудівного комплексу, яка враховувала б ключові особливості і сприяла розвитку настільки важливого для країни комплексу, яким є машинобудування. При розробці і впровадженні єдиної погодженої інноваційно-інвестиційної політики машинобудування з боку держави повинна застосовуватися певна методика, що включає комплекс взаємозв'язаних несуперечливих заходів із залученням різних державних організацій і інститутів як виконавці.

2. Вирішення проблем формування і реалізації інноваційно-інвестиційної політики в області машинобудування на макрорівні передбачає розробку інвестиційних програм по основних напрямках: оновлення і модернізація основних засобів; розвиток інновацій; вдосконалення системи управління підприємством.

3. Розвиток машинобудівного комплексу повинен відбуватися не просто в рамках оновлення і розширення виробництва, але і в плані інноваційного розвитку.

Список літератури: 1. *Галицин В.К.* Системи моніторингу / *В.К.Галицин* .- К.: КНЕУ, 2000.- 231 с. 2. Концепція і принципи розробки і вживання методики комплексної оцінки і моніторингу інноваційних проєктів.- *Інновації*.- №6.- 2003.- С.34-38. 3. *Макаренко. Е.В.* Роль держави в інвестиційній політиці машинобудівного комплексу. // *Вісник державного технічного університету Мурманська*, 2006. С. 32-45. 4. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників. Вип.1 (81). Січень. – К.: ЕКМО, 2007. – 96 с. 5. *Огородникова Е.С.* Моніторинг розвитку високотехнологічних производств//Автореферат дисс...канд. економ. наук за фахом 08.00.05 – Економіка і управління народним господарством.- Катеринбург : Уральський державний економічний університет, 2006.- 27с. 6. *Перерва П.Г., Гладенко І.В., Косенко О.П.* Обґрунтування зовнішніх та внутрішніх чинників моніторингу інноваційного розвитку підприємства//*Вісник НТУ «ХПІ» «Технічний прогрес і ефективність виробництва»*.- №8-2.- 2002.- С.150-154. 7. *Перерва П.Г., Ілляшенко С.М., Заруба В.Я.* Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу. Монографія / За ред. д.е.н. проф. *Ілляшенко С.М.*- Суми : ВТД «Університетська книга», 2008.- 615с. 8. *Экономика и управление инновационной деятельностью*.- Підручник з грифом МОН України// За ред. д.е.н. проф.*Перерви П.Г., Меховича С.А., Погорелова Н.И.*- Х.: НТУ „ХПІ”, 2009.- 1203 с.

Подано до редакції 08.10.2010